

Erasmus School of
Social and
Behavioural Sciences

Rainproof

elke druppel telt

WaterSensitive
Rotterdam

Grensobjecten als aanstichter van stedelijke klimaatadaptatie

Een routekaart op basis van lessen uit
Amsterdam Rainproof en Water Sensitive Rotterdam

Erasmus University Rotterdam
Make it happen.

Erasmus

Introductie onderzoek

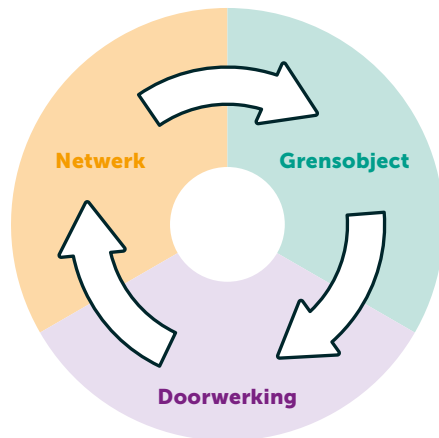
Publieke, private en maatschappelijke partijen trekken samen op in nieuwe netwerken om steden klimaatbestendig te maken. In dit onderzoek is gekeken naar hoe partijen gezamenlijk grensobjecten ontwikkelen om grensoverschrijdend werken binnen netwerken mogelijk te maken. Hierbij richtten we ons op de grensobjecten Amsterdam Rainproof en Water Sensitive Rotterdam. De hoofdvraag was: **Wat leren we van Amsterdam Rainproof en Water Sensitive Rotterdam over de succesfactoren en barrières van stedelijke klimaatadaptatie en het mainstreamen hiervan? En via welke routes kan deze aanpak mainstream worden in Amsterdam en Rotterdam?**

Stedelijke klimaatadaptatie is een verantwoordelijkheid van publieke én private actoren, te zien in nieuwe netwerken op verschillende schaalniveaus. De overheid acteert als één van de vele partijen in deze netwerken; soms initiërend, soms ondersteunend en soms volgend. Het werken over grenzen binnen deze netwerken vraagt om nieuwe werkwijzen en verbindingen. Steeds vaker worden hiervoor 'grensobjecten' ingericht; een entiteit gericht op het overbruggen van de grens (bijvoorbeeld tussen overheden en andere partijen in de stad).

Grensobject

Een grensobject heeft een duidelijke eigen identiteit. De identiteit van het grensobject is dusdanig afwijkend van de identiteit van de betrokken partijen, zodat het op de grens van partijen kan functioneren. Grensobjecten ontwikkelen een eigen **discourse**, **processen** en **artefacten** zoals instrumenten.

Het grensobject krijgt waarde als aan beide kanten van de grens – dus alle partijen in het netwerk – het object als bruikbaar wordt gezien. Grensobjecten zijn geen doel op zich, maar zijn bedoeld om door te werken in de betrokken organisaties. Als dit goed lukt, maken ze zichzelf uiteindelijk overbodig. De drie stappen van netwerk, grensobject en doorwerking vormen samen een iteratief proces.

Geïnspireerd op: Star, S. L. (2010). This is not a boundary object: Reflections on the origin of a concept. *Science, Technology, & Human Values*, 35(5), 601-617.

Bevindingen

De grensobjecten Amsterdam Rainproof en Water Sensitive Rotterdam zijn onderzocht op basis van 27 interviews en 3 workshops met sleutelfiguren in de netwerken. Amsterdam Rainproof is opgericht door Waternet; Water Sensitive Rotterdam is opgericht door de gemeente Rotterdam. Hun motivatie is om waterbeheer in en met de stad vorm te geven, vanuit ideeën zoals 'elke druppel telt' en maatregelen 'in de haarvaten van de stad'. Ook willen ze het stedelijk netwerk meer laten participeren

met intensieve betrokkenheid van o.a. woningcorporaties, stadmakers, buurt-initiatieven en vastgoedontwikkelaars. Zij willen de stad mooier en klimaatbestendig te maken en krijgen via deze netwerken toegang tot kennis, (financiële) middelen en een netwerk.

Vanuit de theoretische bril van grensobjecten, hebben we de inrichting en ontwikkeling van Water Sensitive Rotterdam en Amsterdam Rainproof vergeleken:

Grensobject	Amsterdam Rainproof	Water Sensitive Rotterdam
1 Discourse	<ul style="list-style-type: none"> Gezamenlijk aan de slag, Rainproof als neutrale, frisse tussenpartij Tastbaar en laagdrempelig: elke druppel telt Positieve grondtoon, kans-gericht Regenbestendigheid als vanzelfsprekendheid 	<ul style="list-style-type: none"> Een beweging voor, door en met de Rotterdammer Aanzet tot samenwerken Positief en inspirerend van toon Integraal: sociaal en fysieke doelen Al doende leren
2 Processen	<ul style="list-style-type: none"> Klein kernteam opererend vanuit Pakhuis De Zwijger Extern spoor: community management, afgestemd per stakeholder, voor bewustwording en agendering Intern spoor: regenbestendig denken en werken verankeren binnen overheid 	<ul style="list-style-type: none"> Klein kernteam met eigen financiering vanuit afdeling Stadsbeheer Initiatieven faciliteren en aanjagen in de wijk Opbouwen van een stadsbrede gemeenschap
3 Artefacten	<ul style="list-style-type: none"> Eigen huisstijl en principes Interactieve instrumenten (regen-waterknelpunten, kanskaarten) Publiciteit: o.a. campagnes, prijsvragen, pilots Handboeken en voorschriften 	<ul style="list-style-type: none"> Projecten in de stad (o.a. Robert Fruinstraat, Agniesebeurt) Eigen huisstijl en principes Vaste bijeenkomsten, sociaal netwerk

Kijkend naar de doorwerking zien we een tweeledig beeld. Het nieuw ontwikkelde discourse van de grensobjecten is een nieuw normaal geworden bij de betrokken organisaties. Dit geldt niet voor de nieuwe

werkwijzen: de netwerkende aanpak en het voortbouwen op energie wordt gezien als iets van het grensobject en niet als geschikt voor de eigen organisatie.

10 lessen routekaart

1 Zoek naar ambassadeurs

Benader stadmakers, wijkambassadeurs en professionals uit grote organisaties met voelsprietten in de stad om een stadsbreed netwerk op te zetten.

2 Leg de verbinding met kleine, concrete initiatieven door community management

Betrek buurtinitiatieven om in de haarvaten van de stad te komen. Ze dienen als inspirerend voorbeeld voor de rest van de stad.

3 Benader grote partijen om impact te creëren

Grote partijen (corporaties, vastgoedontwikkelaars, tuinbranche) zijn in staat de inspirerende voorbeelden op grotere schaal toe te passen. Benut de ambassadeurs om aan partijen te laten zien dat 'blauwgroen' de investering waard is.

4 Ontwikkel een enthousiasmerend verhaal met positieve grondtoon.

Een positief verhaal waarin water als kans wordt gepositioneerd spreekt veel partijen aan en kan op veel plekken toegepast worden. De stad wordt niet alleen klimaatbestendig, maar hij wordt vooral mooier.

5 Creëer ruimte om als onafhankelijk platform te opereren

Een grensobject moet een duidelijk andere identiteit hebben dan de overheid om een partij aan te spreken. Bijvoorbeeld door een eigen huisstijl, locatie en missie.

6 Faciliteer ontmoetingen

Ontmoetingen zijn cruciaal om de identiteit te ontwikkelen. Voorbeelden zijn verrassende bijeenkomsten zoals de WSR Cafés, of het samen werken aan producten of projecten.

7 Organiseer beperkt budget als tijdelijke achtervang

Laat betrokken organisaties zelf budget organiseren, zodat het standaard wordt. Het hebben van eigen budget is een waardevolle back-up, maar alleen als het tijdelijk en van beperkte omvang is.

8 Biedt handelingsperspectief aan collega's op alle organisatieniveaus om mee te doen

Haak aan op de motivatie van collega's op andere afdelingen en op verschillende niveaus (van uitvoerend tot management). Koppel bijvoorbeeld regenwaterknelpunten aan kansen voor stedelijke ontwikkeling zoals in Amsterdam.

9a Werkwijze doorgeven aan nieuwe netwerken

De werkwijze kan inspirerend zijn voor nieuwe netwerken. Kan de werkwijze benut worden in samenwerkingsverbanden op andere schaalniveaus of op andere thema's? Deel de principes en ideeën uit het netwerk met andere partijen.

9b Investeer in doorwerking in regels, procedures en organisatiecultuur

Laat de nieuwe processen landen in richtlijnen en handboeken. Voorkom dat nieuw ontwikkelde processen in het 'oude keurslijf' worden gepropt door organisatieontwikkeling parallel op te laten lopen aan het grensobject.

10 Herzie je aanpak zonder je oorspronkelijke principes te vergeten.

Een grensobject opereert op de grens tussen organisaties die regelmatig verschuift. Is het grensobject nog steeds passend op dit thema? Is wellicht een herijking of afronding nodig? Blijf relevant voor het betrokken netwerk door regelmatig te reflecteren op je eigen positie.

© AMSTERDAM RAINPROOF

Conclusies

De grensobjecten Amsterdam Rainproof en Water Sensitive Rotterdam zijn een nieuwe ontwikkeling in het Nederlandse waterbeheer. De grensobjecten faciliteren grensoverschrijdend werken binnen nieuwe netwerken. Beide grensobjecten hebben een positief discourse ontwikkeld (water en klimaat als kans), nieuwe praktijken ontwikkeld in de haarvaten van de stad en waarin elke druppel telt. De fluïde identiteit van Water Sensitive Rotterdam en Amsterdam Rainproof maakt dat een breed scala aan publieke en private partijen aansluit. Voor publieke partijen valt er veel winst te behalen om met nieuwe stakeholders samen te werken en maatregelen te kunnen realiseren op private grond. Door losgekoppeld te zijn van de overheid ontstaat manoeuvreerruimte om nieuwe samenwerkingen op te zoeken.

Doorwerking blijkt echter niet vanzelfsprekend te zijn. De principes en dynamiek blijven nog sterk gekoppeld aan intrinsiek gemotiveerde deelnemers. Het werken vanuit netwerk-principes blijft daardoor een vreemde eend in de organisatorische bijt, en het aanpassen van werkprocessen is taai en vraagt om veel inzet. Door de initiële aandacht voor het ontwikkelen van een eigen identiteit los van de overheid, is het moeilijk in een later stadium de banden aan te halen met diezelfde overheid. De routekaart kan helpen bij het positioneren van het grensobject, zodat het aantrekkelijk blijft voor alle partijen.

Amsterdam Rainproof

Amsterdam Rainproof is een programma van Waternet om de stad Amsterdam bestand te maken tegen de steeds vaker voorkomende hoosbuien. AR is het platform waar ideeën, initiatieven en informatie samenkomen. Bewoner, ambtenaar, kenniswerker en ondernemer kunnen aankloppen om de sponsverking van de stad te verbeteren.

Contactpersoon: Daniël Goedbloed, programmamanager AR
(daniel.g Goedbloed@waternet.nl)

Rainproof

elke druppel telt

www.rainproof.nl

Contactgegevens

Deze brochure maakt deel uit van het onderzoeksprogramma VerDuS SURF met projectnummer 438.19.152 dat (mede)gefinancierd is door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

GovernEUR
Erasmus

Water Sensitive Rotterdam

Water Sensitive Rotterdam is een beweging die een klimaatbestendig Rotterdam wil creëren door middel van creatieve oplossingen. Deze aanpassingen maken de stad ook nog eens mooier en leuker. Alle Rotterdammers kunnen aanhaken. WSR ondersteunt initiatiefnemers en brengt partijen bij elkaar.

Contactpersoon: John Jacobs, regisseur WSR (j.c.jabobs@rotterdam.nl)

Water Sensitive
Rotterdam

www.watersensitiverotterdam.nl

Onderzoekers: dr. Jannes Willems, dr. Jitske van Popering-Verkerk en Lucy van Eck, Erasmus Universiteit Rotterdam (willems@essb.eur.nl)

<https://www.verdus.nl/project/het-nieuwe-normaal/>